

V. H. 1929

Fig. 1. Aversi. Ydre, set fra Sydøst.

AVERSI KIRKE

TYBJERG HERRED

Da den nuværende Kirkebygning synes at være fra ret sen Tid, bør det fremhæves, at Sognet nævnes i Roskildebispens Jordebog o. 1370. Kirken tilhørte Tybjerggaard og blev 31. Dec. 1678 af Kongen skænket til Adam Levin Knuth², som 1689 (Kaldsbog) henlagde den under Gisselfeld, hvorfra den overgik til Selveje 14. Marts 1913.

Kirkegaardens Terræn falder mod Øst og Syd. Kun ved Sydøsthjørnet er der Rester af gammel Indhegning, Kampestensdige og teglhængt Kampestensmur.

Bygningen har middelalderligt Kor og Skib, hvortil der i sengotisk Tid er føjet Sakristi mod Nord, Vaabehus mod Syd, og Taarn.

Den ældste Kirke, Kor og Skib, er en *Murstensbygning*, der efter de sparsomt bevarede Enkeltheder at dømme næppe stammer fra romansk, men snarere fra gotisk Tid; Fonten kan ikke tages som noget sikkert Vidnesbyrd om en romansk Stenkirkes Eksistens (sml. Vester Egede). Munkestenene, i Munkeskifte, maaler 25—26 × 12 × 8,5—9 cm (fem Skifter: 51 cm). Koret har en svag, skraakantet Dobbeltsoffel og paa Nordsiden, bag Sakristiet, Rester af et Savskifte under en nu forsvundet Gesims. I Østgavlen spores tre Vinduer

(sml. Fakse), det midterste størst og vistnok spidsbuet (skjult af en senere Støttepille), de to andre lave og fladbuede. Skibet, hvis Murhøjde er godt 4,50 m, har paa Triumfgavlens søndre Del et Sokkelparti svarende til Korets, men ellers kun Syldsten. Norddørens Plads kan ikke paavises; den spidsbuede Syddør, med skraafaset Yderkarm, er moderne glatpudset og maaske helt ommuret. Bag Taarnet skjules Rester af Vestgavlen, muret af lidt længere, men tyndere Munkesten; dens Blændingssystem er delt af et vandret Savskifte og har i nedre Række fem Spidsbuefelter, af hvilke det midterste er en Kende større end de andre, i øvre Række to lignende, lavere, med Rester af en lille Rude mellem Toppene. Blændingsfelterne har været pudsede; Kamtakkerne er forsvundne. I det Indre har Koret et højsiddende, maaske samtidigt Krydshvælv, af hvis Halvstensribber den sydøstre løber ned paa en lille afrundet Konsol (brede Overribber). Den spidse Korbues Kragbaand er trukne i moderne Puds.

Tilbygningerne, alle af Munkesten i Munkeskifte, er fra Tiden o. 1500. *Sakristiet* har i Nord og Øst haft Smaavinduer i spidsbuede Spejl. Gavlen er femtakket over spidsbuede Højblændinger. Rummet, med fladbuet Dør til Koret, overdækkes af et samtidigt Hvælv, hvis Ribber, foruden af Kvartstens, foroven af Halvstens Bredder, mødes i en lille Toprude. *Vaabenhuset* er en Del rigere, med Trappefrisesegsimser og med femtakket Gavl, hvis Højblændinger alle er tvillingdelte med Hængestave under skiftende øvre Afslutninger (i den midterste Blænding Spidsbuer, i de to mellemste Spærstik og i de yderste Trappestik). I det Indre har Flankevæggene spidsbuede Spareblændinger, nu delvis tilmurede. *Taarnet*, hvis tre Sider er næsten helt skal-murede, har kun bevaret faa oprindelige Enkeltheder. Taarnbuen er spids, med moderne Kragbaand; Taarnrummets Vægge har spidsbuede Spareblændinger, det vistnok samtidige Trappehus fladbuet Dør i Spidsbueblænding. I Mellemstokværket er der Vægblændinger som Taarnrummets og Nordglug af Form som Trappedøren. Af Klokkestokværkets to i gammel Stand bevarede, fladbuede Glamhuller er det østre tvillingdelt, det nordre udelt.

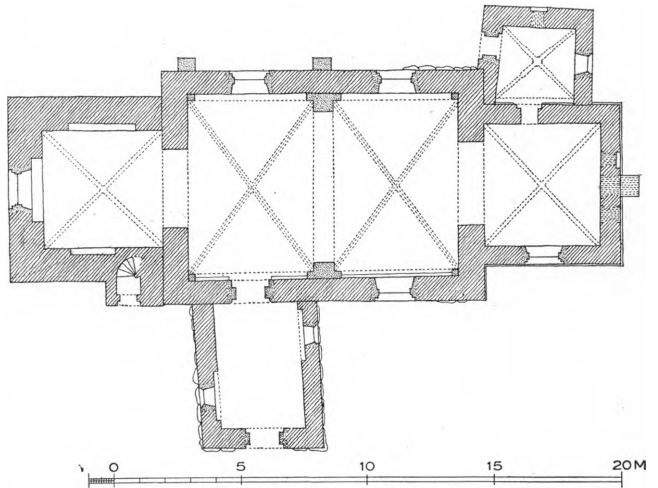

Fig. 2. Aversi. Plan. 1:300. Maalt af Th. Havning 1913 (Aage Roussell 1931).

Fig. 3. Aversi. Altartavle.

V. H. 1929

øvre Dele ommuredes, stammer Gesimser og Taggavl paa Kor, Skib og Taarn, Skibets og Taarnrummets Hvelvinger samt alle Tagværker. Medens Skibets Hvelvinger var nede, blev Gudstjenesten holdt i Koret (Kaldsbog). Det Indre staar glatpudset og marmormalet.

INVENTAR

Alterbordet er helt dækket af nye Brædder.

Altartavle (Fig. 3) af Fyr, i Følge Kaldsbogen opstillet o. 1840, men utvivlsomt en Fornyelse af en ældre Tavle, der (i Følge 1758-Indberetningen) var forfærdiget af nyt 1720 og givet af Kancelliraad Hans Tanke, som da havde Assendrupgaard i Forpagtning. Foran en Søjlestilling, flankeret af et Par kantstillede Pyramidespir, staar en livfuld, stærkt bevæget Gruppe af Eg forestillende Kristus i Gethsemane og over ham en Engel, som løfter Kalken.

Taarnet er ret tidligt kommet i Forfald. Efter at have gjort Laan hos andre Kirker til det »moxen nedfaldne Taarns Opbyggelse« fik Kirken af Kongen 1668 bevilget 1 Rdl. af hver Kirke i Sjællands Stift³.

Støttepillen paa Korets Østgavl stammer antagelig fra Renaissance-tiden.

Et nedrevet *Gravkapel* for Ejere af Assendrup (sml. forsvundne Gravminder) laa vistnok ved Skibets Nordside.

Den hvidkalkede, teglhængte Kirke præges stærkt af en Hovedstandsættelse 1876—77. En halv Snes Aar før, 1865, fornyedes Vinduerne med linealgotiske, ornamentale Støbejernsstel, ligesom Triumfbuen og Kirkedøren blev udvidet (Kaldsbog). Fra 1876—77, da Skibets Nordmur og Taarnets

Arrangementet er en meget forenklet Gentagelse af Altartavlen i Vor Frelzers Kirke paa Christianshavn, der fuldførtes o. 1710. Den stærkt fornyede Ramme er nymodens marmoreret, Gruppen hvidmalet. Under Postamentets nuværende Skriftsprog spores ældre Bogstaver.

* *Mariafigur*, staaende, med Barnet, sengotisk Snitværk fra o. 1520, maaske fra Næstved Krucifiks-Værksted (St. Fuglede-Mesteren). Forlængst fjernet fra Kirken og senere erhvervet til Gisselfeld.

Altersølv. Ved Præstegaardens Brand 1736 blev Kalk,

Disk, Oblatæske, Kande, Sygekalk, ialt ca. 5 ¶ Sølv ødelagt (Kaldsbog).

Kalk (Fig. 4), 23 cm høj, med firkantet, paa Hjørnerne tungebrudt Fod, rund Skaft, tværdelt Knop svarende til Foden, og nyt Bæger fra 1862 (Kaldsbog). Paa Foden graveret: »Aversie Kiercke 1737«. Mestermærke: W [17]25; intet Bymærke. *Disk* med graveret Cirkelkors og samme Mærke. *Sygekalk*, 15 cm høj, af samme Form som Kalken, dog med oprindeligt Bæger,

og *Disk*, begge med samme Mærker.

Alterstager, 66 cm høje, af Tin og Messing i Empirestil, med tresidet Fod og slankt balusterformet Skaft. Stagerne, der var skænket Sognepræsten af en Slægtning, Fabrikant L. P. Holmblad, København, blev af ham 1848 sat paa Alteret; 1863 købte Kirken dem (Kaldsbog).

Alterskranke af Smedejærn, enkel, i femkantet Plan, opsat 1848 (Kaldsbog).

Font, romansk, af Granit. Kummen (Fig. 5), Tvm. o. 70 cm, har øvre Tov-

Fig. 4. Aversi. Sygekalk og Alterkalk 1737.

V. H. 1929

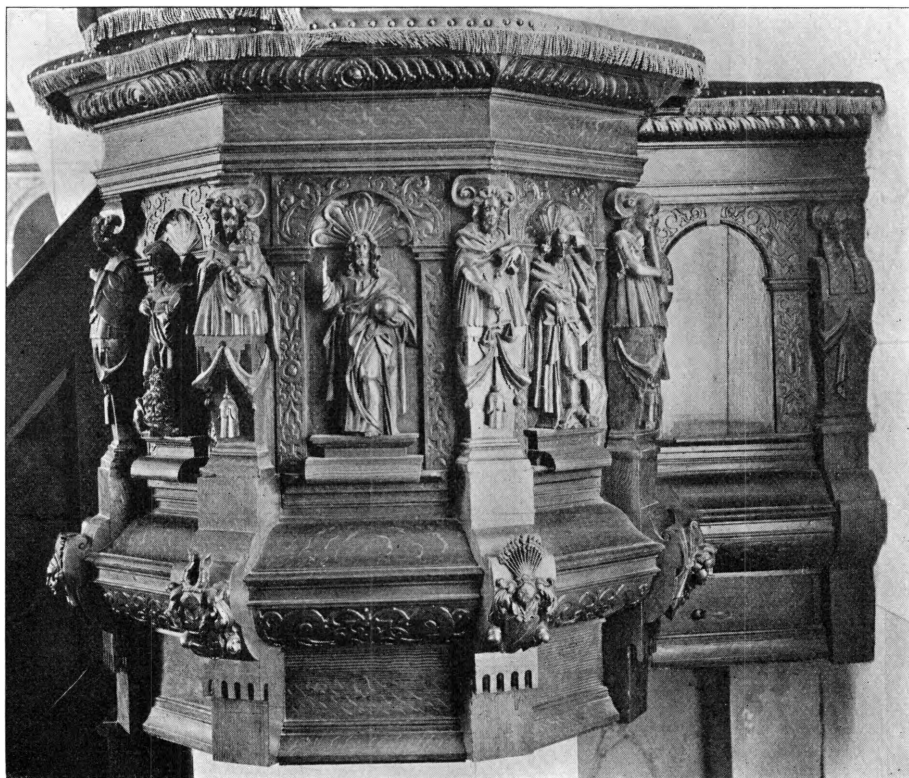
V. H. 1929

Fig. 5. Aversi. Fontekumme.

stav og nedre Rundstav, hvorover en Fordybning begrænset af nedadvendte Rundbuetunger, hvis Sammenstød har Korsform. Foden er moderne, af Murværk. Efter sin ringe Størrelse at dømme har Kummen maaske oprindelig været et Vievandskar.

Fad, moderne. †*Fad*, af »Zink« dvs. Tin, med Krafse-Banner Vaabener og Aarstallet 1621⁴.

Prædikestol i Sen-Renaissance, typisk Arbejde af det Schrøderske Værksted

M. M. 1913

Fig. 6. Aversi. Prædikestol.

i Næstved fra o. 1625—30 (Fig. 6). Foran Storfelternes Arkader, hvis Buer fyldes af Muslingvifter, staar Statuetter af Frelseren, med Verdenskuglen, og de fire Evangelister; det sjette Felt er tomt. Af Hjørnehermerne, der har vandret afskaarne Klædebon, forestiller de fire Dyderne: Tro, Kærlighed, Retfærd og Styrke; den femte og sidste Herme har kun et Kvindehoved. Gesimsen er spinkel og glat gennemløbende, Postamentet derimod stærkt leddelt og kraftigt fremspringende. Paa dets Konsoller sidder enten Diademhoveder eller Adelsvaaben henvisende til efternævnte Eske Krafse og Fru Pernille Banner (Gravsten Nr. 2). Prædikestolen, der hviler paa en muret Fod, er uheldigt repareret 1848 (Kaldsbog). Den samtidige, ottekantede Himmel, med

Due under et lille ottekantet Midtfelt, har ellers mistet sit Snitværk, hvoraf dog et Par Topstykker med Kasetteværk og et Par smaa Krumknægte forefindes i Kirken. Under Stolens Egetræsmaling spores ældre Staffering og malede Indskrifter. Paa det forsvundne, oprindelige Trappepanel fandtes Krafses Vaaben med Underskrift SEKF (salig EK. fædrene), medens Fruens Vaaben og P B F fandtes i Feltet nærmest Væggen (Kaldsbog).

Stoleværket, med Døre, er anskaffet 1848—49 (Kaldsbog). † I *Kirkesangerens Stol* var indskaaret forskellige Navne, bl. a. Ovenus Ottonis 1622 (Kaldsbog). † *Pulpitur*, faldt ned under en Bispevisitats 1788, »med den Mangfoldighed af unge Mennesker, som dér var samlet, men ingen kom til Skade, det gav alene en Sinkelse med Prædiken«⁴.

Pengeblok, jernbunden, i Vaabehuset.

Klokker. 1) Mellem Akantusfriser: »Soli deo gloria me fecit Johan Barthold Holtzmann Hafniæ anno 1750«. Paa Klokkelegemet en noget uklart støbt, treliniet Indskrift: »Anno 1750 er denne Klocke ... til Aversie Kircke af Hendes høye Naade Frue Dorthea Ahlefeldten nee de Kragh«. Tvm. 94 cm.

2) Omstøbt af J. C. & H. Gamst 1834. Tvm. 77 cm.

GRAVMINDER

Epitafium med Marmorfronton over sort Marmortavle, 92 × 60 cm; forgyldt Versaltværkskrift over Eggert Christopher Tryde, »der i sit 86 Aar forlod Verden 1789, liggende her samlet med hans første Ægtefælle, en Broder, 6 Børn og 2 Børnebørn. Livet førte han med Virksomhed som Forvalter ved Lindenberg, Høegholm og Gisselfelde udi 28 Aar og som Forpagter ved Assendrup udi 22 Aar, var tvende Gange givt, først med Inger Chatrine Holst og sidst med Anna Maria Møller og havde udi begge Ægteskaber 14 Børn. Hans særegen Character var dyb Eftertænksomhed, sindrig Munterhed, stor Følelse af Agtelse for sine Medmennesker og ærbødig Kierlighed for Gud«. I Sakristiet.

Gravsten. 1) Vaabensten (Fig. 7) over Hendric Krafse, »Egler Krauses Søn og Fru Hilleburre Her Eske Billis Daaters«, død paa Assendrup »Løfuerdag nest efter Hellig tre Kongers Dag« Mdlxii (1562). Fordybet Fraktur. Over og under Skriftfeltet fyldes Stenen af to Par Anevaaben. Typisk Arbejde fra Hans Malers Værksted i Roskilde. Den blaalig-sort Kalksten, 143 × 97 cm, er et Brudstykke af en ældre, gotisk Sten, af hvis Randskrift med Reliefmuskler ses et Bogstav øverst og nederst paa den ene Kant. Stenen, der laa under Prædikestolen og Degnestolen⁵, blev 1853 optaget (Kaldsbog) og er nu opsat paa Taarnrummets Sydvæg.

2) Figursten (Fig. 8) over Eske Krafse til Assendrup, død 13. Nov. 1627, og Pernille Banner til Thybierregaard, død den □ 16 □, med deres Søn Eyler

Krafse til Assendrup, død »thiil Parriis udi Frankrige« 17. Nov. 1618 »oc lod hans kierre Forældre føre hans salige Liig hiem til sit fædrene Rige oc hviles her med sin Fader og Moder ...« Indskriftens Reliefversaler flankeres paa hver Side af to Hjørnerelieffer (paa den ene Side Ærens Krone og Opstandelse, paa den anden Side Evas Skabelse og et Kranie m. m.). Over disse Relieffer staar Lisener med 2 × 16 Anevaaben, og foroven Hjørnecirkler med Adams

Fig. 7. Aversi. Gravsten over Hendric Krafse, død 1562.

M. M. 1897

og 2 Døtre), Alder 86 Aar, Sognepræst til dette Sted 46 Aar. Reliefversaler. Evangelistcirkler i Hjørnerne (siddende Figurer), Kerubhoved foroven og Bø-mærkeskjold forneden. Sikkert af samme Haand som Nr. 2. Brunrød, ølandsk Kalksten, 180 × 107—104 cm, der laa i Kirkens Gang, men er nu opsat paa Vaabenusets Østvæg.

4) Søren Rasmusøn Lund, født i Lund i Skaane 8. Juli 1641, Sognepræst til Averssø og Teestrup i 16 Aar, i Ægteskab med Anna Petersdaater 14 Aar (2 Sønner og 1 Datter), død 7. April 1690. »Her var ieg Præst, men hvad ieg ledd, Gud best det monne kiende, dog Jesus nu paa min Fortræd, har giort en salig Ende.« Ubehjælpssom Versaltværskrift. I Hjørnerne Kerubcirkler;

Skabelse og Syndefaldet. Storfeltet fyldes af de tre Portræfigurer, i Midten den trivelige Fru Pernille i Enkedragt, ved hendes højre Side Manden i Rustning med Hjelmen staaende ved venstre Ben, og ved venstre Side den unge skægløse Søn i Hofdragt. Rummet mellem og over Hovederne udfyldes af Englefigurer, to større med Palmegren og Krone, to mindre med Kranie og Timeglas. Arbejdet, der er groft og ubehjælpssomt, minder om den næstvedske Senrenais-sancegruppe. Den blaalig-sortte Kalksten, 212 × 198 cm, laa i Korgulvet⁵ over en hvælvet Begravelse, indtil den 1870 blev opsat i Korets Nordvæg.

3)

Affversøe oc Thestrop, død 19. Okt. 1621, levede med sin første Hustru Anne Hansdatter i 24 Aar (3 Sønner og 3 Døtre) og med sin sidste Hustru Maren Nielsdatter 21 Aar (4 Sønner

mellem de øvre den opstandne Frelser, mellem de nedre Kranie. Den slet hugne Ølandsten, 195 × 106 cm, laa i Kirkens Gang, men er nu opsat paa Vaabenusets Vestvæg.

5) Mad. Inger Catrine Holst, født i Wifvild Præstegaard 1720, gift 1739 med Eggert Christopher Tryde, Forvalter over Baroniet Højholm, men nu

M. M. 1913

Fig. 8. Aversi. Gravsten over Eske Krafse, død 1627, med Hustru og Søn, død 1618.

Forpagter paa Assendrup, (11 levende Børn, hvoraf 4 Sønner og 4 Døtre med ham efterlever), død 1761, 41 Aar. Versaler, med Frugtguirlande foroven og Felt med Akantusbladværk forneden. Norsk Marmorsten, 186 × 115 cm, laa i Kirkens Gang, men er nu opsat i Taarnets Nordvæg.

Ligstenene i Kirkens Gang blev optaget 1853 »for bedre at bevares«.

Forsvundne Gravminder.

†*Epitafium* af Træ med Malerier og Indskrift over Eiler Krafse til Egholm, død 1599 i Rostock, og Fru Hilleborg Bille til Assendrup, død 1602; »levede

tilsammen paa andet og 50 Aar«, 11 Børn, 6 Sønnr og 5 Døtre, hvorsaf 4, Ove, Henrik, Hartvig og Karine, var døde og begravnee her. Efter en Indkrift øverst paa Epitafiet var det opsat af Enken Aar 1600. Paa Grund af Brøstfældighed nedtoges det 1848 fra sin Plads i Koret over Sakristidøren, og Rammen er senere forsvundet. * Maleriet findes, noget beskaaret, paa Gisselfeld⁶.

I Krafsernes Gravhvælving under Altergulvet, der blev fundet og atter tilmuret 1870, stod kun 3 aldeles sammenfaldne Kister (Kaldsbog).

† *Gravkapel* for Slægten Banner blev 1681 købt af A. L. Knuth og derefter nedrevet⁴. Kisterne flyttedes til Herlufmagle Kirke (s. d.).

Paa Kirkegaarden fandtes 1847 et forsættligt ødelagt, rundt * *Signet* fra o. 1300, med Brystbillede af Kristus, holdende Kalk og omgivet af Sol og Maane, og med Majuskel-Omskrift: »Secretum Henrici«. Nu i Nationalmuseet.

KILDER OG HENVISNINGER

Regnskaber 1671—72 (RA). — Kaldsbog for Aversi og Testrup 1805—47 (LA), begyndt 1847 (ved Embedet). — Præsteindberetninger 1755 (NM), 1758 (LA). Museumsindberetning af Th. Havning og M. Mackeprang 1913. Revideret 1929 af C. A. J. og V. H. Rasmussen: Gisselfeld. 1868. S. 374.

¹ S. R. D. VII, 116. ² Kronens Skøder II, 464. Rasmussen. S. 148, 377. ³ Sjæll. Tegn. 14. Okt. 1668 (RA). ⁴ Rasmussen: Gisselfeld. S. 374 ff. ⁵ Tegninger af Abildgaard (NM). ⁶ Som Note 4 og Lund: Danske mal. Portrætter IX, 121 (med Gengivelse). O. Andrup: Fortegnelse over Malerierne paa Gisselfeld Kloster. 1918. S. 64, Nr. 161.

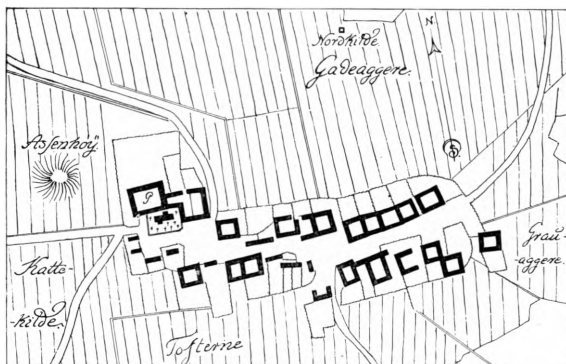

Fig. 9. Aversi 1793—94.